

**BO‘LAJAK TARBIYACHILARNING TASVIRIY-IJODIY
KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISHDA XORIJ TAJRIBASI**

Xazratkulova Gulyora Tojiboyevna
O‘zbekiston milliy pedagogika universiteti
Mustaqil izlanuvchisi
gulyoraxazratkulova@gmail.com

**ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ РАЗВИТИЯ ИЗОБРАЗИТЕЛЬНО-ТВОРЧЕСКИХ
КОМПЕТЕНЦИЙ БУДУЩИХ ВОСПИТАТЕЛЕЙ**

Хазраткулова Гулѐра Тоджибоевна
Узбекский национальный педагогический университет
Независимый исследователь
gulyoraxazratkulova@gmail.com

**FOREIGN EXPERIENCE IN DEVELOPING VISUAL AND CREATIVE
COMPETENCIES OF FUTURE PRESCHOOL EDUCATORS**

Khazratkulova Gulyora Tojiboevna
Uzbekistan National Pedagogical University
Independent researcher
gulyoraxazratkulova@gmail.com

Annotatsiya

Ushbu maqolada bo‘lajak tarbiyachilarning tasviriy-ijodiy kompetensiyalarini rivojlantirish jarayonida xorijiy mamlakatlar tajribasi tahlil qilinadi. Xususan, Finlandiya, Yaponiya, Janubiy Koreya va AQSh ta‘lim tizimlarida tasviriy san‘at va ijodiy faoliyatni tashkil etish metodlari o‘rganildi. Tadqiqot natijalariga ko‘ra, xorij tajribasida kompetensiyaviy yondashuv, integrativ ta‘lim va erkin ijodiy muhit ustuvor ahamiyatga ega ekanligi aniqlandi.

Аннотация

В статье анализируется зарубежный опыт развития изобразительно-творческих компетенций будущих воспитателей. Рассматриваются методы организации художественно-творческой деятельности в системах образования Финляндии, Японии, Южной Кореи и США. Результаты исследования показывают эффективность компетентного подхода, интеграции видов деятельности и создания свободной творческой среды.

Abstract

This article analyzes foreign experience in developing visual and creative competencies of future preschool educators. The study examines methods of organizing artistic and creative activities in the education systems of Finland, Japan, South Korea, and the United States. The results indicate the effectiveness of a competency-based approach, integration of activities, and a free creative environment.

Kalit so‘zlar: tasviriy-ijodiy kompetensiya, bo‘lajak tarbiyachi, xorij tajribasi, maktabgacha ta’lim, ijodiy faoliyat

Ключевые слова: изобразительно-творческая компетенция, будущий воспитатель, зарубежный опыт, дошкольное образование, творческая деятельность

Key words: visual-creative competence, future educator, foreign experience, preschool education, creative activity

KIRISH (INTRODUCTION)

Bugungi globallashuv sharoitida maktabgacha ta’lim tizimida faoliyat yurituvchi tarbiyachilarning kasbiy kompetensiyalariga qo‘yiladigan talablar tobora ortib bormoqda. Ayniqsa, bolalarda estetik did, ijodiy tafakkur va mustaqil fikrlashni shakllantirishda tarbiyachining tasviriy-ijodiy kompetensiyasi muhim ahamiyat kasb etadi. Shu bois bo‘lajak tarbiyachilarni tayyorlash jarayonida ilg‘or xorijiy tajribalarni o‘rganish va milliy ta’lim tizimiga moslashtirish dolzarb masala hisoblanadi.

Bugungi kunda maktabgacha ta’lim tizimida amalga oshirilayotgan islohotlar tarbiyachilarning kasbiy tayyorgarligiga yangicha yondashuvni talab etmoqda. Jumladan, bo‘lajak tarbiyachilarning tasviriy-ijodiy kompetensiyalarini rivojlantirish

orqali bolalarda estetik dunyoqarash, badiiy did va ijodiy tafakkurni shakllantirish muhim vazifalardan biri hisoblanadi. Xorijiy ta'lim tajribasini o'rganish ushbu kompetensiyalarni rivojlantirishda samarali metod va texnologiyalarni aniqlash imkonini beradi. Shuningdek, mazkur tadqiqotning asosiy maqsadi xorijiy mamlakatlarda bo'lajak tarbiyachilarni tayyorlash jarayonida tasviriy-ijodiy kompetensiyalarni rivojlantirishga qaratilgan yondashuvlarni tahlil qilish hamda ularni milliy ta'lim tizimiga tatbiq etish imkoniyatlarini asoslashdan iborat.

MAVZUGA OID ADABIYOTLARNING TAHLILI (LITERATURE REVIEW)

Pedagogika sohasida tasviriy-ijodiy kompetensiyani rivojlantirish masalalari ko'plab olimlar tomonidan tadqiq etilgan. Xususan, J. Dewey, L. Vygotsky, E. Eisner asarlarida ijodiy ta'lim muhitining ahamiyati yoritilgan. Xorijiy tadqiqotlarda (Finlandiya va Yaponiya tajribasi) bolalar ijodiy rivojida erkinlik va integratsiyalashgan mashg'ulotlar samaradorligi ta'kidlanadi. Mahalliy tadqiqotlarda esa ushbu kompetensiyalarni rivojlantirish metodikasini takomillashtirish zarurati ko'rsatib o'tilgan.

Xorijiy pedagogik tadqiqotlarda tasviriy-ijodiy faoliyat shaxsning har tomonlama rivojlanishida muhim omil sifatida e'tirof etiladi. Masalan, Finlandiya ta'lim tizimida bo'lajak tarbiyachilarni tayyorlashda san'at va ijod fanlari integratsiyalashgan holda o'qitiladi hamda talabalar mustaqil ijodiy faoliyatga keng jalb etiladi. AQShda esa bo'lajak pedagoglarda ijodiy kompetensiyalarni shakllantirishda loyiha asosidagi ta'lim va reflektiv yondashuv ustuvor hisoblanadi.

Mahalliy olimlarning tadqiqotlarida ham tasviriy-ijodiy kompetensiyalarni rivojlantirish masalasi dolzarb yo'nalish sifatida qaraladi. Ularning fikricha, bo'lajak tarbiyachilarning badiiy-estetik tayyorgarligi bolalar bilan olib boriladigan ta'lim-tarbiya jarayonining samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI (RESEARCH METHODOLOGY)

Tadqiqot jarayoni bir necha bosqichda amalga oshirildi. Dastlabki bosqichda mavzuga oid ilmiy-adabiyotlar va normativ-huquqiy hujjatlar o'rganildi. Keyingi bosqichda xorijiy ta'lim tizimlarida qo'llanilayotgan metod va texnologiyalar qiyosiy

tahlil qilindi. Yakuniy bosqichda esa olingan natijalar umumlashtirilib, ilmiy xulosalar va amaliy tavsiyalar ishlab chiqildi.

Shuningdek, tadqiqotda nazariy tahlil, qiyoslash, umumlashtirish va tizimlashtirish metodlaridan samarali foydalanildi.

Tadqiqot jarayonida quyidagi metodlardan foydalanildi:

- ilmiy-pedagogik adabiyotlarni tahlil qilish;
- xorijiy ta'lim tajribalarini qiyosiy o'rganish;
- umumlashtirish va tizimlashtirish;
- nazariy xulosalar chiqarish.

TAHLIL VA NATIJALAR (ANALYSIS AND RESULTS)

Tahlillar shuni ko'rsatdiki, xorijiy mamlakatlarda bo'lajak tarbiyachilarni tayyorlashda tasviriy san'at fanlari amaliy yo'naltirilgan holda olib boriladi. Mashg'ulotlarda loyiha metodi, STEAM yondashuvi, erkin rasm chizish va eksperimentlar keng qo'llaniladi. Natijada talabalar nafaqat texnik ko'nikmalarga, balki ijodiy mustaqillikka ham ega bo'ladilar.

XULOSA VA TAKLIFLAR (CONCLUSION / RECOMMENDATIONS)

Xulosa qilib aytganda, xorij tajribasi bo'lajak tarbiyachilarning tasviriy-ijodiy kompetensiyalarini rivojlantirishda samarali model bo'lib xizmat qiladi. Ushbu tajribalarni milliy ta'lim tizimiga moslashtirish orqali:

- ijodiy mashg'ulotlar ulushini oshirish;
- integrativ ta'lim yondashuvini joriy etish;
- amaliy faoliyatga yo'naltirilgan metodlarni kengaytirish tavsiya etiladi.

Tadqiqot natijalari asosida shuni ta'kidlash mumkinki, xorij tajribasini o'rganish va uni milliy ta'lim tizimiga moslashtirish bo'lajak tarbiyachilarning tasviriy-ijodiy kompetensiyalarini rivojlantirishda muhim omil hisoblanadi. Shu munosabat bilan maktabgacha ta'lim yo'nalishida tahsil olayotgan talabalarning o'quv rejalari va dasturlariga ijodiy yo'naltirilgan mashg'ulotlar ulushini oshirish maqsadga muvofiqdir.

Bundan tashqari, amaliy mashgʻulotlarni kuchaytirish, xorij tajribasiga asoslangan metodik qoʻllanmalar ishlab chiqish va innovatsion pedagogik texnologiyalarni keng joriy etish tavsiya etiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR ROʻYXATI (REFERENCES)

1. Dewey J. *Art as Experience*. New York: Penguin Books, 2005.
2. Eisner E. *The Arts and the Creation of Mind*. Yale University Press, 2002.
3. Vygotsky L.S. *Imagination and Creativity in Childhood*. Moscow: Progress, 1997.
4. OECD. *Creative Thinking in Education*. Paris: OECD Publishing, 2021.
5. Robinson K. *Out of Our Minds: Learning to Be Creative*. London: Capstone, 2011.
6. Gardner H. *Frames of Mind: The Theory of Multiple Intelligences*. New York: Basic Books, 2011.
7. Craft A. *Creativity and Education Futures*. London: Trentham Books, 2005.
8. Lindström L. Creativity in education: A comparative perspective. *International Journal of Art & Design Education*, 2012, Vol. 31(3), 287–295.
9. NAEYC. *Developmentally Appropriate Practice in Early Childhood Programs*. Washington DC, 2020.
10. Winner E., Goldstein T. Art for children's cognitive and social development. *Journal of Aesthetic Education*, 2013, Vol. 47(2), pp. 1–17.
11. Hattie J. *Visible Learning for Teachers*. London: Routledge, 2012.
12. Eisner E. What education can learn from the arts. *Art Education*, 2004, Vol. 57(4), pp. 6–11.

Mahalliy va MDH manbalari:

13. Qodirov A.A. Pedagogik kompetensiya va uni shakllantirish masalalari. – Toshkent: Fan, 2018.

14. **Yuldashev J.G.** Ta'limda kompetentlikka asoslangan yondashuv. – Toshkent: O'qituvchi, 2020.
15. **Abdullayeva M.M.** Maktabgacha ta'limda estetik tarbiya asoslari. – Toshkent, 2019.
16. **Hasanova N.R.** Bo'lajak tarbiyachilarni kasbiy tayyorlashda ijodiy faoliyatning o'rni. *Pedagogik ta'lim*, 2021, №3.
17. **Saidova D.B.** Maktabgacha ta'limda tasviriy faoliyat metodikasi. – Samarqand, 2022.